

UCZEŃ Z UKRAINY. ADAPTACJA I FORMY WSPARCIA W POLSKIEJ SZKOLE.

Wojna na Ukrainie wstrząsnęła Polską i całym światem.

W środkach masowego przekazu możemy obserwować jak tysiące ludzi kierowani ochroną siebie i swych najbliższych, w poszukiwaniu spokojnego nieba decydują się uchodźstwo.

Jesteśmy dumni, że Polska oferuje im swą pomoc. Szczególna troska należy się dzieciom- to ich dobro stało się wyzwaniem dla wielu nauczycieli i wychowawców.

By osiągnąć sukces w integracji dzieci cudzoziemskich w szkole trzeba się odpowiednio przygotować: stąd poniższe treści.

.....

Integrację z dziećmi Ukraińskimi można podzielić na cztery etapy:

Etap 1. Zapoznanie się z uczniem, jego rodziną oraz kulturą uczniów cudzoziemskich

W pierwszej kolejności należy poznać ucznia i jego rodzinę, zapytać czym interesuje się dziecko, jakie ma uzdolnienia. Z czasem można to wykorzystać, żeby wzmocnić pozycję ucznia w klasie.

Warto, aby wychowawca przynajmniej w minimalnym stopniu zapoznał się z kulturą ukraińską. Może się wydawać, że kultura polska i ukraińska są do siebie podobne z uwagi na wspólne, słowiańskie pochodzenie. Jednak mimo wielu podobieństw, istnieją między nimi istotne różnice, z których warto zdawać sobie sprawę.

Warto dowiedzieć się z której części Ukrainy pochodzi uczeń. Jeżeli okaże się, że jest z zachodniej części kraju, graniczącej z Polską, to można się spodziewać, że szybciej przyswoi język i będzie wiedział więcej na temat kultury polskiej. Świadomość kultury polskiej przyspiesza proces kształcenia dzieci cudzoziemskich.

W zachodniej części Ukrainy używany jest dialekt w którym często pojawiają się polskie zamienniki. Na przykład zamiast morozywo – lody, zamiast perukar – fryzjer. Dodatkowo język ukraiński ze wszystkich słowiańskich języków najbardziej jest podobny do polskiego, bo aż w 70%. Natomiast dzieci ze środkowej, wschodniej, północnej i południowej Ukrainy częściej mogą nie

mieć styczności z kulturą i językiem polskim, chyba że ktoś z rodziny jest Polakiem lub dziecko uczęszczało na kurs nauki języka polskiego. W tym przypadku proces kształcenia dzieci może przebiegać nieco inaczej.

Zapoznając się z kulturą ukraińską warto dowiedzieć się o kwestiach łączących Ukraińców i Polaków, np. podobne stroje ludowe, wspólna organizacja Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej 2012, gościnność obu narodów, podobieństwo kuchni.

Wszystkie pozytywne podobieństwa przydadzą się podczas przygotowywania klasy na przyjęcie do szkoły uczniów cudzoziemskich.

Może nie obejść się bez incydentów

Wychowawca powinien być także przygotowany na incydenty związane z agresywnymi zachowaniami. Już w podstawówce zdarza się, że nowy kolega jest wyzywany od „banderowca”. W takiej sytuacji trzeba porozmawiać z uczniem, który obraża obcokrajowca. Można także poprosić historyka o przeprowadzenie lekcji na temat stosunków polsko-ukraińskich lub psychologa/pedagoga szkolnego o przeprowadzenie zajęć na temat tolerancji i ksenofobii (adekwatnie do wieku uczniów).

W skrajnych przypadkach potrzebna może okazać się też rozmowa z rodzicami, którzy często przenoszą swoje poglądy polityczne na dzieci.

Etap 2. Uczeń z Ukrainy integruje się z klasą

Integracja z klasą jest najważniejszą i zarazem najtrudniejszą częścią pracy dla wychowawcy. Jeżeli uczeń zintegruje się z zespołem klasowym, będzie czuć się bezpiecznie, będzie osiągać lepsze wyniki w nauce oraz uzyskać wsparcie rówieśników.

Przygotowanie klasy na przyjęcie nowego ucznia można zacząć od lekcji wychowawczej na której będą poruszane tematy tolerancji, różnic kulturowych. Na kolejnych zajęciach można opowiedzieć uczniom ciekawostki na temat kultury ukraińskiej lub zrobić mały quiz dotyczący Ukrainy, na przykład dzieci powinny rozpoznać z jakiego kraju jest flaga lub puścić piosenkę w języku ukraińskim i dzieci zgadują co to za język.

Warto dać uczniom możliwość zadawania pytań. Może być tak, że uczniowie z domu wynieśli jakieś negatywne skojarzenia, a wychowawca będzie miał możliwość wytłumaczyć wszystkie wątpliwości. Ponadto często w pytaniach

dzieci pojawiają się bardzo ważne dla nich kwestie nad którymi dorośli nie zastanawiają się.

Zazwyczaj dzieci są bardzo podekscytowane pojawieniem się kogoś nowego w klasie, więc prawdopodobnie będą chętnie opiekować się nowym uczniem.

Etap 3. Nauczyciele zwracają uwagę na sukcesy w szkole

Nauka ucznia – obcokrajowca wymaga indywidualnego podejścia od każdego nauczyciela. Najprawdopodobniej, największe trudności będzie sprawiać nauka języka polskiego, natomiast uczeń może być uzdolniony w kierunku matematycznym lub języku angielskim, co należy wyróżniać, dodając dziecku pewności siebie.

Podkreślając zdolności ucznia – obcokrajowca w innych przedmiotach, stawiamy akcent na jego mocne strony, dziecko nie ma wtedy poczucia bezradności, nieustannej porażki, jest bardziej zmotywowane do nauki.

Warto by nauczyciele pracujący z dziećmi cudzoziemskimi kierowali się kilkoma zasadami:

- przygotowywać krótkie, jasne i proste streszczenia lektur i innych tekstów, dostosowując je do poziomu znajomości języka polskiego przez ucznia,
- akceptować i chwalić każdą prawidłową odpowiedź ucznia (nawet jednowyrazową, czy nie do końca poprawną gramatycznie),
- w wypowiedziach pisemnych oceniać komunikatywność (dopuszczać występowanie błędów językowych),
- stosować język instrukcji – krótkie, proste, jasne komunikaty oraz krótkie pytania (np. Kiedy i gdzie toczy się akcja utworu? Kto jest bohaterem? Jaki jest bohater?),
- umożliwić korzystanie podczas lekcji ze słownika dwujęzycznego,
- pozwolić uczniowi na zadawanie pytań pomocniczych,
- pamiętać, by nie przywiązywać zbyt wielkiej wagi do poprawności językowej wypowiedzi ucznia – ciągłe poprawianie może stać się przyczyną stresu, a w efekcie spowodować blokadę komunikacyjną między nauczycielem a uczniem,
- angażować uczniów w pomoc koleżeńską w klasie, po lekcjach, podczas zajęć świetlicowych – takie praktyki służą też integracji uczniów.

Jeżeli szkoła zapewniła uczniowi tłumacza, to proces nauki i wdrożenia się może przejść łatwiej i sprawniej. Nauczyciele zostają w znacznej mierze odciążeni, nie muszą przerywać lekcji żeby osobno tłumaczyć uczniowi niezrozumiałe rzeczy, mogą skorzystać z pomocy tłumacza w przygotowywaniu się do lekcji wyrównawczych.

Etap 4. Wszyscy nauczyciele współpracują z rodzicami

Istotnym filarem w edukacji ucznia – obcokrajowca jest współpraca z jego rodziną. Rodzice są dużym wsparciem dla dziecka, które znalazło się nowej sytuacji. Dziecko może podzielić się z nimi swoimi zmartwieniami, postrzeganiem nowej szkoły, opowiedzieć o relacjach z rówieśnikami znacznie łatwiej, ponieważ używają tego samego języka.

To często od rodziców możemy dowiedzieć się, jak uczeń naprawdę czuje się w nowym miejscu, zareagować, jeżeli dzieje się coś niepokojącego. Warto również angażować rodziców ucznia do różnych szkolnych przedsięwzięć, integrując w ten sposób rodziców.

Rekomendacje Ministerstwa Edukacji i Nauki

dla nauczycieli i pedagogów szkolnych

Artykuł: „Jak rozmawiać z dziećmi i uczniami na temat sytuacji w Ukrainie”

Podczas rozmów z dziećmi/uczniemi z Ukrainy należy:

- uwzględnić ich potrzebę okazywania innych emocji i uszanować
- wzmacniać ich poczucie bezpieczeństwa; nie wzbudzać u uczniów niepotrzebnego lęku i niepokoju informować dzieci/uczniów, że z całego świata na Ukrainę kierowane jest wsparcie, w tym humanitarne, którego celem jest zakończenie działań wojennych;
- podkreślać, że Polska jest bezpiecznym krajem, przyjmuje uchodźców z terenu Ukrainy i obejmuje ich pomocą;
- ustalić czy uczeń lub jego rodzina potrzebują pomocy;

- nie wzbudzać u uczniów niepotrzebnego lęku i niepokoju, dać dzieciom przestrzeń do mówienia o uczuciach i emocjach;
- wskazać sposoby radzenia sobie w trudnej psychologicznie sytuacji, w obliczu obciążenia, strachu;
- bacznie obserwować dziecko pod kątem zapewnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przedstawiać obecną sytuację (informacje dotyczące sytuacji politycznej, źródeł konfliktu);
- podkreślić konieczność korzystania tylko ze sprawdzonych źródeł informacji, bowiem nie wszystkie komunikaty pojawiające się w mediach są prawdziwe (fake newsy – wskazać, jak identyfikować propagandę, jak bezpiecznie poruszać się w cyberprzestrzeni i na co zwracać szczególną uwagę);
- omówić bądź przypomnieć zasady bezpieczeństwa, sygnały alarmowe, elementy obrony cywilnej, pierwszą pomoc;
- informować, jakiego wsparcia im i ich rodzinom może udzielić przedszkole lub szkoła;
- poinformować, do jakich osób, instytucji, urzędów mogą się zwrócić o pomoc uczniowie uchodźcy.

Do polskich szkół trafią też uczniowie – uchodźcy z Ukrainy, którzy powinni zostać objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Do samorządów zostały przekazane dodatkowe środki finansowe na organizację zajęć specjalistycznych w dodatkowym wymiarze godzin i mogą zostać wydatkowane również na wsparcie tej grupy dzieci.

Niezbędne jest też budowanie poczucia bezpieczeństwa oraz podejmowanie działań na rzecz aktywnego i pełnego włączenia tych uczniów w życie szkoły oraz środowiska lokalnego.

Aby rozmowy z ukraińskimi dziećmi i młodzieżą dawały im poczucie bezpieczeństwa, należy:

- pomimo bariery językowej wprowadzić skuteczny sposób i formę porozumiewania się z uczniami i ich rodzinami, aby poznać ich potrzeby i udzielić odpowiedniego wsparcia;
- ustalić, czy uczeń lub jego rodzina potrzebują pomocy;
- zapewnić o gotowości społeczeństwa polskiego do udzielania wszelkiej możliwej pomocy;
- wskazać w najbliższym i dalszym otoczeniu osoby, urzędy, instytucje, które mogą świadczyć pomoc;
- w zależności od potrzeb objąć dziecko i jego rodzinę pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- zapoznać z podstawowymi zwrotami w języku polskim, różnicami w życiu codziennym w Polsce i w Ukrainie.

Ważne jest, aby z polskimi uczniami podczas rozmów:

- omówić skuteczne sposoby i formy porozumiewania się z dziećmi z Ukrainy;
- informować, jak można pomagać swoim ukraińskim rówieśnikom;
- zapoznać z podstawowymi zwrotami w języku rosyjskim, ukraińskim, angielskim;
- wyrażać szacunek wobec osób innej narodowości oraz elementów kultury ukraińskiej;
- wyszukiwać w klasach „liderów” opinii – uczniów często znających podstawy języka obcego oraz wyrażających zainteresowanie polityką międzynarodową, którzy w małych społecznościach szkolnych mogą służyć za wzór do naśladowania dla polskich uczniów

Przyjęcie do szkoły ucznia pochodzącego z Ukrainy jest dużym wyzwaniem dla całej szkoły, natomiast jeżeli się do niego przygotujemy, to unikniemy niezręcznych sytuacji, problemów wychowawczych, a nowy uczeń szybciej zintegruje się z klasą.

Obejrzyj video:

- [Jak przygotować się na przyjęcie uczniów Ukrainy?](https://epedagogika.pl/materialy-wideo/jak-przygotowac-sie-na-przyjecie-uczniow-z-ukrainy-5830.html)

<https://epedagogika.pl/materialy-wideo/jak-przygotowac-sie-na-przyjecie-uczniow-z-ukrainy-5830.html>

Wykorzystaj także scenariusz zajęć dla uczniów klas V-VIII szkoły podstawowej, przygotowujących się do przyjęcia do klasy ucznia pochodzącego z Ukrainy:

- [Jesteśmy różni, a jednak podobni. Scenariusz zajęć przygotowujących do przyjęcia do klasy ucznia pochodzącego z Ukrainy](https://epedagogika.pl/zajecia-integrujace-uczniow/jestesmy-rozni-a-jednak-podobni.-scenariusz-zajec-przygotowujacych-do-przyjecia-do-klasy-uczni-pochodzacego-z-ukrainy-4005.html)

<https://epedagogika.pl/zajecia-integrujace-uczniow/jestesmy-rozni-a-jednak-podobni.-scenariusz-zajec-przygotowujacych-do-przyjecia-do-klasy-uczni-pochodzacego-z-ukrainy-4005.html>